

Capitolul I. Activitatea procesuală de executare silită – noțiuni generale

1.1. Definiția și caracterele activității procesuale de executare silită. Scopul executării silite. 1.2. Modalitățile de executare silită. 1.3. Principiile care guvernează activitatea procesuală de executare silită. 1.4. Obligațiile susceptibile de executare silită. 1.5. Veniturile și bunurile supuse executării

1.1. Definiția și caracterele activității procesuale de executare silită. Scopul executării silite

Executarea silită este activitatea procesuală de aducere la îndeplinire a obligațiilor cuprinse în titlul executoriu, prin intermediul organelor de executare silită, cu respectarea dispozițiilor legale, a drepturilor părților și ale altor persoane interesate^[1].

^[1] În doctrină, executarea silită a fost definită în diferite modalități, punându-se accent pe componenta substanțială, de îndeplinire a obligației cuprinse în titlul executoriu, respectiv pe cea procedurală, de succesiune a unor acte de executare cu scopul aducerii la îndeplinire a dispozițiilor cuprinse în acesta. Astfel, într-o definiție clasică a executării silite, aceasta este caracterizată ca „o procedură prin mijlocirea căreia titularul unui drept (subiectiv) recunoscut printr-un titlu executoriu constrânge, cu ajutorul organelor de stat competente, pe cel care îi încălcase dreptul, să execute prestația specificată în titlu, asigurându-se, în felul acesta, respectarea dreptului și restabilirea ordinii de drept încălcate” (I. STOENESCU, A. HILSENRAD, S. ZILBERSTEIN, *Tratat teoretic și practic de procedură a executării silite*, Ed. Academiei, București, 1966, p. 21). Într-o altă exprimare, executarea silită reprezintă „procedura prin mijlocirea căreia creditorul, titularul unui drept recunoscut printr-o hotărâre judecătorească sau printr-un alt titlu executoriu, constrânge – cu concursul organelor de stat competente – pe debitorul său, care nu-și execută de bunăvoie obligațiile decurgând dintr-un asemenea titlu, de a și le aduce la îndeplinire, în mod silit” (S. ZILBERSTEIN, V.M. CIOBANU, *Tratat de executare silită*, Ed. Lumina Lex, București, 2001, p. 23).

Pentru alte definiții ale procedurii de executare, a se vedea G. BOROI, M. STANCU, *Drept procesual civil*, ed. a 2-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2015, p. 903, E. OPRINA, I. GÂRBULEȚ, *Tratat teoretic și practic de executare silită. Vol. I. Teoria generală și procedurile execuționale*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 14, G. RĂDUCAN, *Dreptul executării silite. Titlul executoriu european*, Ed. Hamangiu, București, 2009, p. 6, E. OPRINA, *Executarea silită în procesul civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 10, M. STANCU, *Urmărirea și predarea silită a bunurilor imobile*, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 5, V.M. CIOBANU, T.C. BRICIU, C.C. DINU, *Drept procesual civil. Drept execuțional civil. Arbitraj. Drept notarial*, Ed. Național, București, 2013, p. 511, A. TABACU, *Drept procesual civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 376, D.C. TUDURACHE, *Contestația la executare*, ed. a 3-a, rev., Ed. Hamangiu, București, 2011, pp. 1-2, M. DINU, R. STANCIU, *Executarea silită în noul Cod de procedură civilă*, Ed. Hamangiu, București, 2015, p. 3, M.N. COSTIN, I. LEȘ, M.ȘT. MINEA, C.M. COSTIN, S. SPINEI, *Dicționar de procedură civilă*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2007, p. 405. Toate definițiile date în doctrină executării silite au în comun faptul că scot în evidență caracterul procesual al activității de aducere la îndeplinire a obligațiilor cuprinse în titlul executoriu, înțelegând noțiunea de proces în sens larg, ca succesiune a unor acte de procedură menite să conducă la realizarea în concret a dreptului subiectiv și să asigure creditorului posibilitatea constrângerii debitorului, în cazul în care acesta din urmă nu aduce la îndeplinire obligația în mod voluntar.

Pentru dreptul francez, a se vedea A. LEBORGNE, *Droit de l'exécution. Voies d'exécution et procédures de distribution*, 2e éd., Dalloz, 2014, pp. 2-3, N. CAYROL, *Droit de l'exécution*, LGDJ, 2013, pp. 11-13,

Activitatea procesuală de executare silită reprezintă în mod tradițional a doua fază a procesului civil (*executio*), care urmează fazei de judecată (*cognitio*)^[1]. Cu toate acestea, este posibil ca executarea silită să nu fie precedată de o judecată civilă (atunci când titlul executoriu este reprezentat de un alt înscris decât o hotărâre judecătorească). La fel de bine, este posibil ca judecata civilă să nu fie urmată de executare silită (atunci când hotărârea judecătorească nu este aptă a fi adusă la îndeplinire pe cale de executare silită sau executarea acesteia este făcută în mod benevol de către debitor).

Trebuie făcută distincție între noțiunea de executare și cea de executare silită^[2]. Executarea obligației civile, indiferent dacă aceasta este sau nu conținută ori stipulată într-un titlu executoriu, reprezintă un act de voință al debitorului, corespunzător poziției acestuia în cadrul raportului juridic de drept material. Executarea obligațiilor reprezintă regula, cu atât mai mult atunci când respectiva obligație este cuprinsă într-un titlu executoriu [art. 622 alin. (1) C.proc.civ.].

Executarea silită reprezintă excepția, deoarece este declanșată și se desfășoară atunci când debitorul nu își execută de bunăvoie obligația [art. 622 alin. (2) C.proc.civ.]. Executarea silită, ca și întregul proces civil, reprezintă, așadar, o stare de anormalitate, pentru că pornește de la situația premisă a neîndeplinirii unei obligații civile de către debitor. În această situație, obligația va fi adusă la îndeplinire prin intermediul organelor de executare, adică cu concursul forței coercitive a statului, direct sau indirect, în funcție de obligația cuprinsă în titlul executoriu și modalitățile prevăzute de lege în acest sens. Având în vedere că are ca temei un titlu executoriu, executarea silită poate fi declanșată de creditor fără a fi necesară punerea în întârziere a debitorului, cu atât mai mult cu cât acesta are obligația legală de a aduce la îndeplinire dispozițiile cuprinse în acesta^[3].

Executarea silită este o activitate procesuală^[4] deoarece, pe de o parte, ea este o formă de manifestare a acțiunii civile^[5] (definită de art. 29 C.proc.civ. ca fiind ansamblul

PH. HOONAKKER, *Procédures civiles d'exécution. Voies d'exécution. Procédures de distribution*, Larcier, 2014, pp. 7-8.

^[1] GH. DURAC, *Drept procesual civil. Principii și instituții fundamentale. Procedura contencioasă*, Ed. Hamangiu, București, 2014, pp. 4-5.

^[2] A se vedea S. DELEANU, *Semnificația termenului „executare silită”*, în I. DELEANU, V. MITEA, S. DELEANU, *Tratat de procedură civilă*, Vol. III, Ed. Universul Juridic, București, 2013, pp. 15-16.

^[3] În cazul în care creditorul ar refuza să primească plata, debitorul poate să îl pună în întârziere pe creditor (art. 1510 C.civ.), recurgând la procedura ofertei de plată și a consemnațiunii (art. 1006-1013 C.proc.civ.).

^[4] Noțiunea de executare silită nu este specifică dreptului procesual, ea fiind întâlnită și în dreptul material, ca modalitate de executare a obligațiilor civile. Astfel, art. 1516 alin. (2) C.civ. prevede că atunci când, fără justificare, debitorul nu își execută obligația și se află în întârziere, creditorul poate, la alegerea sa și fără a pierde dreptul la daune-interese, dacă i se cuvin: 1. să ceară sau, după caz, să treacă la executarea silită a obligației; 2. să obțină, dacă obligația este contractuală, rezoluțiunea sau rezilierea contractului ori, după caz, reducerea propriei obligații corelative; 3. să folosească, atunci când este cazul, orice alt mijloc prevăzut de lege pentru realizarea dreptului său.

În cuprinsul prezentei lucrări, ne referim la noțiunea de executare silită exclusiv în sens procesual, ca ansamblul mijloacelor procesuale prevăzute de lege în scopul aducerii la îndeplinire a obligațiilor cuprinse în titlul executoriu.

^[5] În acest sens, în literatura juridică mai veche s-a reținut că „acțiunea civilă și execuțiunea civilă nu formează două instituții diferite, ci două părți distincte ale aceleiași instituții, și anume, ale acțiunii civile concepută în mod larg și rațional ca un sistem complex de mijloace legale destinate realizării dreptului subiectiv” (E. HEROVANU, *Teoria execuțiunei silite – cercetări în domeniul problemelor ei fundamentale*, Ed. Librăriei R. Cioflec, București, 1942, p. 41). În literatura contemporană, în definiția dată executării silite a fost subliniată calitatea acesteia „ca fiind una dintre formele de manifestare a

mijloacelor procesuale prevăzute de lege pentru protecția dreptului subiectiv pretins de către una dintre părți sau a unei alte situații juridice, precum și pentru asigurarea apărării părților în procesul civil), pe de altă parte, pentru că vine în continuarea procedurii de judecată (atunci când titlul executoriu este reprezentat de o hotărâre judecătorească), fără executare, efectele hotărârii judecătorești fiind de multe ori inexistente în concret. Fiind o activitate procesuală, adică o activitate de natură procedurală, executarea silită nu se poate desfășura decât cu respectarea termenelor și condițiilor prevăzute de lege, din care cea mai mare parte se regăsesc în Cartea a V-a a Codului de procedură civilă. Dispozițiile cuprinse în aceasta constituie dreptul comun în materie de executare silită, indiferent de izvorul sau de natura obligațiilor cuprinse în titlul executoriu ori de calitatea juridică a părților. Executarea silită are o *natură mixtă, cu caracter jurisdicțional-administrativ*, fiind, prin scopul său, o activitate specifică procesului civil, însă prin raportare la statutul organelor care o aduc la îndeplinire, una de natură administrativă^[1]. Astfel, instanța de executare

acțiunii civile, parte integrantă a procesului civil, în cadrul căreia creditorul își poate realiza în mod efectiv drepturile statornicite într-un titlu executoriu, prin constrângerea patrimonială a debitorului” [E. HURUBĂ, *Noțiunea și importanța executării silite*, în I. LEȘ (coord.), *Tratat de drept procesual civil*, Vol. II, Ed. Universul Juridic, 2015, p. 479].

^[1]Natura jurisdicțională a executării silite face obiectul unui studiu clasic în literatura română de drept procesual civil (E. HEROVANU, *Natura juridică a execuțiunii silite civile*, în *Teoria execuțiunii silite*, Ed. Librăriei R. Ciofleac, București, 1942, pp. 7-93). În concluziile acestui studiu, Profesorul Herovanu arată că „...e greu de admis că execuțiunea unei hotărâri civile (operație juridică menită să ducă la realizarea practică a unui drept privat) ar fi un act de administrație publică. Prin natura, prin caracterele, prin obiectul său, execuțiunea aceasta e un act de resortul justiției, lăsat în competența organelor care exercită funcțiunea jurisdicțională și care, chiar în materia aceasta, lucrează tot în formele și cu mijloacele cu care oficiază când judecă”. Chiar dacă, în contextul legislativ actual, teoria Prof. Herovanu ar putea fi reconsiderată, având în vedere rolul diminuat al organelor de jurisdicție în aducerea la îndeplinire a actelor de executare [acestea menținându-și competența doar în ceea ce privește încuviințarea executării silite, soluționarea contestației la executare, precum și a altor incidente apărute pe parcursul executării, potrivit art. 651 alin. (3) C.proc.civ., neavând, cu alte cuvinte, atribuții propriu-zise în realizarea actelor de executare], ea își menține actualitatea, în special din perspectiva caracterizării executării silite civile ca formă de manifestare a acțiunii civile.

Autorii contemporani au caracterizat activitatea de executare silită ca având o natură mixtă, cu caracter administrativ-jurisdicțional (S. ZILBERSTEIN, V.M. CIOBANU, *op. cit.*, p. 32). În contextul reglementării cuprinse în noul Cod de procedură civilă a fost afirmat chiar caracterul preponderent administrativ al acesteia, raportat la rolul pe care executorul judecătorec îl are în cadrul procedurii (a se vedea E. OPRINA, I. GÂRBULEȚ, *Tratat...*, pp. 21-24, I. GÂRBULEȚ, *Actele executorului judecătorec*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, pp. 21-24).

Pentru o opinie mai nuanțată, a se vedea I. LAZĂR, *Discuții privind natura executării silite și a activităților executorului judecătorec în reglementarea noului Cod de procedură civilă*, în R.R.E.S. nr. 3/2011, pp. 100-121. Autorul susține opinia potrivit căreia „noul Cod de procedură civilă reglementează (...) o activitate de jurisdicție care se regăsește atât în activitatea executorului judecătorec, cât și în cea a instanței de judecată, cu mențiunea că în ceea ce privește executorul judecătorec jurisdicția este una «specială», în cadrul căreia acesta dispune prin acte cu caracter jurisdicțional – concretizate prin încheieri, la care se adaugă o serie de acte care se aseamănă cu actele administrative (fără însă a putea fi catalogate ca jurisdicționale), cum ar fi: procese-verbale și alte acte de procedură cu formele și în termenele prevăzute de lege” (pp. 116-117).

Având în vedere practica recentă a Curții Constituționale și în special Decizia nr. 895/2015 (publicată în M. Of. nr. 84 din 4 februarie 2014), aceste opinii ar trebui revizuite, deoarece Curtea a scos în evidență în motivarea acesteia rolul important al instanței de executare în verificarea condițiilor prevăzute de lege pentru declanșarea executării silite și a statuat că doar o instanță judecătorească poate avea în competență încuviințarea executării silite. A reținut în acest sens Curtea Constituțională: „...Constituția recunoaște numai judecătorului *jurisdictio* și *imperium*, adică puterea de a «spune» dreptul și de a impune executarea

este cea care încuviințează executarea silită, verificând, la cererea executorului sesizat de creditor, îndeplinirea condițiilor de declanșare a acesteia, și care realizează controlul de legalitate a întregii executări și a actelor de executare în parte, pe calea contestației la executare. Pe de altă parte, executorul judecătoresc este cel care are plenitudinea de competență în efectuarea actelor de executare silită, fiind interzisă efectuarea actelor de executare de către creditor în mod direct sau de către alte persoane, cu excepția cazurilor expres prevăzute de lege (art. 623 C.proc.civ.). Cu alte cuvinte, executarea silită, indiferent de modalitate, nu se poate realiza decât prin intermediul unui organ de executare, care, ca regulă generală, este executorul judecătoresc, cu excepția vânzării de către creditor a bunurilor mobile ipotocate, în condițiile art. 2445 C.civ., care se face fără intervenția executorului judecătoresc [art. 622 alin. (5) C.proc.civ.]^[1].

Activitatea procesuală de executare silită nu se poate declanșa și desfășura decât în temeiul unui titlu executoriu [art. 632 alin. (1) C.proc.civ.], fie că este vorba despre o hotărâre judecătorească, fie despre un alt înscris căruia legea îi conferă acest caracter, creditorul având obligația de a anexa la cererea de executare titlul executoriu în original sau în copie legalizată [art. 664 alin. (4) C.proc.civ.]. Condiția existenței titlului executoriu este verificată de instanța de executare în procedura încuviințării executării silite, cererea de încuviințare urmând a fi respinsă în cazul în care hotărârea sau, după caz, înscrisul depus de către creditor nu constituie, potrivit legii, titlu executoriu [art. 666 alin. (5) pct. 2 C.proc.civ.] sau înscrisul, altul decât o hotărâre judecătorească, nu întrunește toate condițiile de formă cerute de lege sau alte cerințe în cazurile anume prevăzute de lege [art. 666 alin. (5) pct. 3 C.proc.civ.].

Scopul activității procesuale de executare silită este acela al realizării drepturilor recunoscute prin titlul executoriu, achitării dobânzilor, penalităților sau a altor sume acordate potrivit legii prin titlu, precum și a cheltuielilor de executare [art. 622 alin. (3) C.proc.civ.]. Acest scop se aduce la îndeplinire, simultan sau succesiv, prin formele sau modalitățile de executare prevăzute de lege, atingerea sa conducând la încetarea procedurii de executare [art. 703 alin. (1) pct. 1 C.proc.civ.].

Scopul executării silite este, așadar, strâns legat de *cauza acțiunii civile*, de scopul urmărit de titularul dreptului subiectiv încălcat sau nerespectat de către debitor. Prin intermediul modalităților de executare silită, ca mijloace procesuale puse la dispoziția creditorului în vederea aducerii la îndeplinire a titlului executoriu, acesta, beneficiind de concursul forței coercitive a statului, își realizează dreptul, precum și accesoriile acestuia.

forțată a hotărârilor/a da hotărâri cu putere de executare silită (...); nu este de competența executorului judecătoresc să dispună el însuși executarea titlului executoriu, acesta putând efectua numai acte de executare în cadrul procedurii declanșate de către o instanță judecătorească". Cu alte cuvinte, chiar dacă are plenitudine de competență în realizarea actelor de executare silită, executorul nu își poate exercita atribuțiile decât după încuviințarea prealabilă a executării de către instanța de executare".

^[1] Textul de lege prevede că vânzarea de către creditor a bunurilor mobile ipotocate în condițiile art. 2445 C.civ. se face „cu încuviințarea instanței, fără intervenția executorului judecătoresc”. Potrivit art. 2445 alin. (1) C.civ., „creditorul ipotecar poate cere instanței încuviințarea executării ipotecii mobiliare prin vânzarea bunului mobil ipotecat. La cererea de încuviințare se vor atașa documente care atestă existența creanței ipotecare și a ipotecii mobiliare, împreună cu dovada perfectării ipotecii. Instanța va analiza existența creanței și a ipotecii legal perfectate și va încuviința vânzarea, cu citarea părților interesate. Introducerea cererii de încuviințare a executării ipotecii mobiliare prin vânzarea bunului mobil ipotecat întrerupe prescripția dreptului de a obține executarea silită”.

1.2. Modalitățile de executare silită

Raportat la obligația cuprinsă în titlul executoriu, executarea silită se poate realiza în mod indirect (urmărire silită), atunci când scopul este acela al acoperirii unei creanțe bănești (urmărirea bunurilor mobile sau imobile ale debitorului sau aparținând terților ținută să răspundă, în condițiile legii, pentru obligațiile debitorului, în scopul îndeplinirii creditorilor – art. 624 pct. 1 C.proc.civ.), respectiv în mod direct, atunci când scopul este acela al aducerii la îndeplinire în natură a unei obligații sau al constrângerii debitorului de a aduce la îndeplinire în natură o obligație (predarea către creditor a bunurilor, prevăzute în titlul executoriu, ce sunt deținute fără drept de debitor, alte măsuri prevăzute de lege – art. 624 pct. 2 și 3 C.proc.civ.)^[1].

În concret, modalitățile de executare silită prevăzute de lege se împart în *modalități de executare silită indirectă*, denumite modalități de urmărire silită a bunurilor debitorului, și *modalități de executare silită directă*.

Procedurile de urmărire silită a bunurilor debitorului sunt:

- urmărirea mobilă (art. 727-812 C.proc.civ.), incluzând urmărirea mobilă propriu-zisă, poprirea, urmărirea silită a fructelor neculese și a recoltelor prinse de rădăcini, urmărirea veniturilor generale ale imobilelor;
- urmărirea imobilă (art. 813-863 C.proc.civ.), urmate de
- procedura de eliberare și distribuire a sumelor realizate prin urmărirea silită (art. 864-887 C.proc.civ.).

Executarea silită directă se realizează prin:

- predarea silită a bunurilor mobile (art. 888-892 C.proc.civ.);
- predarea silită a bunurilor imobile (art. 896-902 C.proc.civ.);
- executarea silită a altor obligații de a face sau a obligațiilor de a nu face (art. 903-914 C.proc.civ.), inclusiv executarea hotărârilor judecătorești referitoare la minori (art. 910-914 C.proc.civ.).

Distincția trebuie făcută, așadar, prin raportare la natura obligației cuprinse în titlul executoriu, respectiv dacă aceasta are ca obiect plata unei sume de bani sau o altă prestație aptă a fi adusă la îndeplinire pe cale de executare silită^[2]. În prima situație, dacă obligația nu este adusă la îndeplinire de bunăvoie de către debitor, creditorul trebuie să sesizeze organul de executare prin cererea de executare silită, declanșând în acest fel procedura de executare. Creditorul nu are la îndemână alte modalități de constrângere a debitorului, neputând recurge la executare decât prin intermediul organului de executare, cu excepția vânzării bunurilor mobile ipotecate, în condițiile art. 2445 C.civ.

Pe de altă parte, executarea unor obligații de a face, precum înscrierea sau radierea unui drept, act sau fapt dintr-un registru public, emiterea unei autorizații, eliberarea unui certificat sau predarea unui înscris sau altele asemenea, se poate obține la simpla cerere a persoanei îndreptățite, făcută în temeiul unui titlu executoriu, fără a fi necesară intervenția

^[1] A se vedea E. OPRINA, I. GÂRBULEȚ, *Tratat...*, pp. 44-46, I. DELEANU, V. MITEA, *Modalitățile și formele executării silite*, în I. DELEANU, V. MITEA, S. DELEANU, *Tratat de procedură civilă*, Vol. III, Ed. Universul Juridic, București, 2013, pp. 19-21. În doctrină au fost identificate și o serie de mijloace indirecte de realizare a executării silite. În acest sens, a se vedea E. OPRINA, V. BOZEȘAN, *Mijloace indirecte de realizare a executării silite*, în R.R.E.S. nr. 1/2015, pp. 29-52.

^[2] Cu privire la posibilitatea ca executarea silită directă să fie intervertită în executare silită indirectă, a se vedea A. TABACU, *Drept procesual civil...*, pp. 383-384.

executorului judecătoresc, dacă prin lege nu se dispune altfel. În caz de neconformare a debitorului, creditorul poate recurge la executarea silită în condițiile Codului de procedură civilă [art. 622 alin. (4) C.proc.civ.]. Spre exemplu, dacă printr-un titlu executoriu s-a dispus efectuarea unei înscrieri în cartea funciară împotriva celui înscris ca titular al dreptului, creditorul va putea solicita, direct sau prin intermediul executorului judecătoresc, biroului de cadastru și publicitate imobiliară să dispună înscrierea în baza acestui titlu [art. 909 alin. (1) C.proc.civ.]. Aceleași reguli se aplică și în cazurile în care obligația cuprinsă în titlul executoriu privește efectuarea înscrierilor în alte registre publice decât cartea funciară (spre exemplu, Arhiva Electronică de Garanții Mobiliare, registrul comerțului, registrul național notarial al regimurilor matrimoniale, registrul de evidență a succesiunilor etc.)^[1].

În cazul în care printr-o hotărâre pronunțată în materia contenciosului administrativ o autoritate publică este obligată să încheie, să înlocuiască sau să modifice actul administrativ, să elibereze un alt înscris sau să efectueze anumite operațiuni administrative, executarea hotărârii se va face de bunăvoie în termenul prevăzut în cuprinsul acesteia, iar în lipsa unui astfel de termen, în termen de cel mult 30 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii [art. 24 alin. (1) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ^[2], astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 138/2014]. În cazul în care autoritatea publică debitoare nu execută de bunăvoie obligația sa, aceasta se va aduce la îndeplinire prin executare silită, prin parcurgerea procedurii special prevăzute de Legea nr. 554/2004 în acest sens [art. 24 alin. (2) din Legea nr. 554/2004]^[3].

1.3. Principiile care guvernează activitatea procesuală de executare silită

Regulile fundamentale care guvernează activitatea procesuală de executare silită sunt: legalitatea, disponibilitatea, dreptul la un proces echitabil, într-un termen optim și previzibil, buna-credință, realizarea activității de executare silită numai prin intermediul executorului judecătoresc, rolul activ al executorului judecătoresc, rolul statului în executarea silită^[4].

O parte dintre aceste principii sunt principii generale aplicabile procesului civil, atât în faza de judecată, cât și în faza de executare silită (legalitatea, disponibilitatea, dreptul la un proces echitabil, buna-credință), altele sunt specifice fazei de executare silită, căpătând accente specifice în special datorită faptului că în cursul acesteia, rolul instanței de judecată este diminuat față de faza de judecată (realizarea activității de executare

^[1] G.C. FRENȚIU, D.-L. BĂLDEAN, *Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat*, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 1267.

^[2] Publicată în M. Of. nr. 1154 din 7 decembrie 2004.

^[3] Pentru detalii, a se vedea A. TABACU, *Executarea hotărârilor în materia contenciosului administrativ*, în R.R.E.S. nr. 1/2015, pp. 76-82.

^[4] În doctrină au fost identificate și alte reguli generale, cu valoare de principiu, aplicabile activității procesuale de executare silită sau care guvernează activitatea organelor de executare: principiul executării de bunăvoie a obligației stabilite printr-un titlu executoriu, principiul protecției debitorului în efectuarea executării silite, principiul umanitar al executării silite, principiul alegerii simultan sau succesiv a modalității de executare silită, principiul înștiințării debitorului, principiul publicității și celerității procedurii de executare, principiul asigurării secretului informațiilor primite (E. OPRINA, I. GĂRBULEȚ, *Tratat...*, pp. 24-40). Cu privire la principiile care guvernează activitatea de executare silită, a se vedea, de asemenea, E. HURUBĂ, *Principiile executării silite*, în I. LEȘ (coord.), *Tratat...*, pp. 484-488], I. GĂRBULEȚ, *Principiile fundamentale ale executării silite*, în R.R.E.S. nr. 3/2010, pp. 13-47, I. GĂRBULEȚ, *Actele executorului judecătoresc...*, pp. 24-59.

exclusiv prin intermediul executorului, rolul activ al executorului judecătoresc, rolul statului în activitatea de executare).

Principiul legalității guvernează întregul proces civil [art. 7 alin. (1) C.proc.civ.]. În faza de executare silită, legalitatea se concretizează în două reguli fundamentale: prima, strâns legată de principiul dreptului la un proces echitabil, vizează respectarea drepturilor părților și ale altor persoane interesate [art. 625 alin. (1) C.proc.civ.]; cea de-a doua, legată de principiul realizării activității de executare numai prin intermediul executorului judecătoresc, vizează interdicția efectuării actelor de executare de către alte persoane sau organe decât executorii judecătorești [art. 625 alin. (2) C.proc.civ.].

În toate situațiile, procedura de executare se desfășoară cu respectarea dispozițiilor legii [art. 625 alin. (1) C.proc.civ.], ceea ce face ca aplicarea tuturor regulilor referitoare la executarea silită să fie subsumată principiului legalității. Părțile nu pot dispune de drepturile lor decât în limitele prevăzute de lege, executorul nu poate efectua actele de executare decât cu respectarea termenelor și condițiilor prevăzute de lege, instanța de executare verifică valabilitatea și validitatea actelor de executare raportat la dispozițiile legii.

Principalele garanții ale realizării acestui principiu sunt *încuviințarea executării silite de către instanța de executare* (art. 666 C.proc.civ.), care presupune o verificare prealabilă a condițiilor de declanșare a procedurii de executare, și *contestația la executare* (art. 712 și urm. C.proc.civ.), care presupune o verificare ulterioară a executării silite ori a actelor de executare în parte, la cererea persoanei interesate. Participanții care au atribuții fundamentale în garantarea legalității procedurii de executare sunt, așadar, executorul judecătoresc și instanța de executare.

Principiul disponibilității este, de asemenea, un principiu care guvernează întregul proces civil, dar care dobândește caracteristici specifice în faza de executare^[1]. Dreptul de dispoziție al părților este reglementat de art. 9 C.proc.civ., cu referire în special la faza de judecată. Aplicând aceleași reguli pentru faza de executare silită, putem identifica patru forme ale principiului în faza de executare:

- *sesizarea executorului judecătoresc cu cererea de executare silită și stabilirea cadrului procesual execuțional* [sub acest aspect, art. 664 alin. (1) C.proc.civ. prevede că executarea silită poate porni numai la cererea creditorului, dacă prin lege nu se prevede altfel, prin urmare declanșarea activității procesuale de executare silită este în totalitate la dispoziția creditorului];
- *realizarea unor înțelegeri privind executarea silită* (în acest sens, art. 630 C.proc.civ. prevede că în tot cursul executării silite, sub supravegherea executorului judecătoresc, creditorul și debitorul pot conveni ca aceasta să se efectueze, în total sau în parte, numai asupra veniturilor bănești sau altor bunuri ale debitorului, ca vânzarea bunurilor supuse urmăririi să se facă prin bună învoială^[2] sau ca plata obligației să se facă în alt mod admis de lege);

^[1] Pentru o analiză detaliată a principiului disponibilității în cadrul activității procesuale de executare silită, a se vedea V. BOZEȘAN, *Disponibilitatea părților în procedura executării silite*, în volumul Conferinței Internaționale „Procesul civil și executarea silită. Teorie și practică”, Târgu-Mureș, 27-29 august 2015, Ed. Universul Juridic, București, 2015, pp. 300-316, E. OPRINA, I. GĂRBULEȚ, *Tratat...*, pp. 77-84.

^[2] Vânzarea bunurilor se poate realiza amiabil, în condițiile art. 754 C.proc.civ., caz în care vânzarea se realizează de către debitor, către cumpărătorul și la prețul încuviințate de către creditor, sau direct, în condițiile art. 755 C.proc.civ., caz în care vânzarea este realizată de către executor, cu acordul părților, către cumpărătorul care plătește prețul la care bunul a fost evaluat.

- realizarea unor acte procesuale de dispoziție cu privire la desfășurarea sau finalizarea procedurii de executare [spre exemplu, suspendarea voluntară a executării silite, la simpla cerere a creditorului urmăritor – art. 701 alin. (2) C.proc.civ., renunțarea la executare de către creditor – art. 703 alin. (1) pct. 3 C.proc.civ.];
- alte modalități prevăzute de lege, respectiv alte situații prevăzute de lege în care voința părților influențează sau condiționează efectuarea unui act de executare (spre exemplu, potrivit art. 733 C.proc.civ., creditorul își poate da acordul ca terțul deținător al bunului mobil al debitorului care are un drept de folosință asupra acestuia să îl folosească în continuare după aplicarea sechestrului; potrivit art. 846 alin. (9) C.proc.civ., a treia licitație de vânzare a bunului imobil în cadrul procedurii de urmărire silită imobiliară nu se poate organiza decât la cererea expresă a creditorului urmăritor, acesta având, așadar, un drept de dispoziție asupra continuării procedurii de urmărire silită).

Principiul dreptului la un proces echitabil, într-un termen optim și previzibil este reglementat de art. 6 alin. (1) C.proc.civ., fiind aplicabil în mod corespunzător în faza de executare silită conform art. 6 alin. (2) C.proc.civ. Deși art. 6 alin. (1) pune accentul pe instanță în reglementarea acestui principiu (orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în termen optim și previzibil, de către o instanță independentă, imparțială și stabilită de lege. În acest scop, instanța este datoare să dispună toate măsurile permise de lege și să asigure desfășurarea cu celeritate a judecății), regula dreptului la un proces echitabil este aplicabilă și în materia executării silite, prin instituirea unor garanții procedurale referitoare la modul de desfășurare a acesteia: instituirea de termene pentru realizarea actelor de procedură, sancțiuni procedurale pentru neîndeplinirea actelor de executare cu respectarea dispozițiilor legii (în special nulitatea), reguli de competență aplicabile executorului judecătoresc și instanței de executare [a căror nerespectare conduce la o nulitate necondiționată, potrivit art. 176 pct. 3, respectiv art. 652 alin. (5) C.proc.civ.], posibilitatea conferită părților sau terților interesați de a contesta executarea ori actele de executare, pe calea contestației la executare (art. 712 și urm. C.proc.civ.), publicitatea actelor de procedură, în special cele referitoare la valorificarea bunurilor debitorului (art. 762, art. 805, art. 822 C.proc.civ.)^[1].

Cu toate că în cadrul procedurii execuționale nu există o reglementare asemănătoare celei de la art. 238 alin. (1) C.proc.civ. (potrivit cu care la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate, judecătorul, după ascultarea părților, va estima durata necesară pentru cercetarea procesului, ținând cont de împrejurările cauzei, astfel încât procesul să fie soluționat într-un termen optim și previzibil), totuși executorul judecătoresc are obligația de a desfășura actele de executare cu celeritate, astfel încât scopul executării, acela al realizării creanței, a accesoriilor acesteia și al recuperării cheltuielilor de executare să fie atins într-un interval optim de timp^[2]. În acest sens, art. 627 alin. (1) C.proc.civ. prevede că executorul manifestă rol activ, *inter alia*, pentru realizarea cu celeritate a obligației

^[1] Pentru detalii, a se vedea G. MĂGUREANU, F. MĂGUREANU, *Considerații privind reglementări aduse de noul Cod de procedură civilă referitor la realizarea activității de executare silită în termen optim și previzibil și cu publicitate*, în R.R.E.S. nr. 4/2012, pp. 64-75, F. MĂGUREANU, *Garanția privind accesul liber la justiție și la executarea silită*, în R.R.E.S. nr. 1-2/2008, pp. 26-46, A. STOICA, *Considerații privind o procedură de executare civilă echitabilă*, în R.R.E.S. nr. 1-2/2008, pp. 55-91.

^[2] Cu privire la celeritatea executării silite, a se vedea V. BOZEȘAN, *Cerințele unei executări silite corespunzătoare* (II), în R.R.E.S. nr. 2/2015, pp. 120-127, I. DELEANU, *Celeritatea în procedura execuțională*, în I. DELEANU, V. MITEA, S. DELEANU, *Tratat...*, pp. 44-50.

cuprinsă în titlul executoriu, legea stabilind în anumite situații termene procedurale pe care executorul trebuie să le respecte pentru a aduce la îndeplinire anumite acte de procedură^[1].

Principiul buneii-credințe guvernează, de asemenea, întregul proces civil, atât în faza de judecată, cât și în faza de executare. Drepturile procesuale trebuie exercitate cu bună-credință, potrivit scopului în vederea căruia au fost recunoscute de lege și fără a se încălca drepturile procesuale ale altei părți [art. 12 alin. (1) C.proc.civ.].

Activitatea procesuală de executarea silită trebuie să răspundă scopului general al aducerii la îndeplinire a titlului executoriu și să nu urmărească doar șicanarea debitorului. De asemenea, debitorul nu trebuie să exercite anumite drepturi procedurale în mod abuziv, doar în scopul tergiversării procedurii de executare (spre exemplu, formularea unor contestații la executare, însoțite de cerere de suspendare a executării vădit neîntemeiate, furnizarea de informații incorecte sau incomplete cu privire la bunurile sau veniturile sale urmăribile).

Ca regulă generală, partea care își exercită drepturile procesuale în mod abuziv sau care nu își îndeplinește cu bună-credință obligațiile procesuale răspunde pentru prejudiciile materiale și morale cauzate. Ea va putea fi obligată, potrivit legii, și la plata unei amenzi judiciare [art. 12 alin. (2) și (3) C.proc.civ.]. Vorbim, așadar, despre două tipuri de comportament contrare principiului buneii-credințe: abuzul de drept, adică exercitarea dreptului procesual nu în scopul în care acesta a fost edictat, ci pentru a determina un rezultat ilicit (spre exemplu, formularea unei cereri de recuzare a executorului judecătoresc în scopul împiedicării acestuia să efectueze un act de executare) sau aducerea la îndeplinire a unei obligații cu rea-credință (spre exemplu, furnizarea de către debitor de informații incomplete sau incorecte cu privire la bunurile sau veniturile sale urmăribile).

Sanctiunile prevăzute de lege pentru încălcarea acestui principiu sunt *amenda judiciară* și *despăgubirile*, stabilite de către președintele instanței de executare, în condițiile art. 190 C.proc.civ., prin încheiere executorie^[2]. În anumite situații, legea prevede și alte garanții procedurale menite să preîntâmpine exercitarea abuzivă a drepturilor procedurale sau să compenseze prejudiciul suferit de una dintre părți în cazul în care s-ar produce un astfel de abuz de drept [spre exemplu, obligația contestatorului de a achita o cauțiune, în cuantumul stabilit potrivit art. 719 alin. (2) C.proc.civ., în cazul în care solicită suspendarea executării silite până la soluționarea contestației la executare].

Principiul realizării activității de executare silită numai prin intermediul executorului judecătoresc este o regulă specifică procedurii de executare, deoarece se referă la com-

^[1] Cu titlu de exemplu, art. 666 alin. (1) C.proc.civ. prevede că executorul are obligația de a solicita instanței de executare încuviințarea executării silite în termen de 3 zile de la înregistrarea cererii de executare. De asemenea, potrivit art. 846 alin. (8) C.proc.civ., termenul pentru organizarea celei de-a doua licitații în procedura urmăririi imobiliare nu poate fi mai mare de 30 de zile.

^[2] Potrivit art. 191 C.proc.civ., împotriva încheierii prin care s-a stabilit amenda judiciară sau despăgubirea se poate formula doar cerere de reexaminare, în termen de 15 zile de la data la care măsura a fost luată (în cazul în care cel sancționat este prezent, situație mai puțin probabilă în practică în materia executării silite) sau de la comunicare. Cererea de reexaminare se soluționează, în toate cazurile, cu citarea părților, prin încheiere definitivă, dată în camera de consiliu, de către un alt complet decât cel care a stabilit amenda sau despăgubirea [art. 191 alin. (3) și (4) C.proc.civ.]. În cazul în care președintele instanței de executare respinge cererea de aplicare a amenzii sau de acordare a despăgubirilor, partea interesată poate formula apel împotriva încheierii, în termen de 10 zile de la comunicare [art. 651 alin. (4) C.proc.civ.].

petența de îndeplinire a actelor de executare silită de către organul de executare^[1]. Potrivit art. 623 C.proc.civ., executarea silită a oricărui titlu executoriu, cu excepția celor care au ca obiect venituri datorate bugetului general consolidat sau bugetului Uniunii Europene și bugetului Comunității Europene a Energiei Atomice, se realizează numai de către executorul judecătoresc, chiar dacă prin legi speciale se dispune altfel^[2]. În același sens sunt și dispozițiile art. 1 alin. (1) din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătorești^[3], precum și ale art. 625 alin. (2) C.proc.civ., care prevede, așa cum am arătat și mai sus, ca o garanție a principiului legalității executării silite, interdicția efectuării actelor de executare de către alte persoane sau organe decât cele prevăzute la art. 623 C.proc.civ.

Executorul judecătoresc este, așadar, organul de executare cu plenitudine de competență^[4], putând aduce la îndeplinire obligațiile cuprinse în titlurile executorii indiferent de natura acestora, cu respectarea regulilor de competență teritorială prevăzute la art. 652 alin. (1) C.proc.civ. Executorii judecătorești sunt investiți prin lege să îndeplinească un serviciu de interes public [art. 2 alin. (1) din Legea nr. 188/2000], chiar dacă statutul profesiei de executor judecătoresc este acela al unei profesii liberale. Efectuarea de către executorul judecătoresc a actelor de executare nu se va putea însă face decât după încuviințarea executării silite de către instanța de executare, în condițiile art. 666 C.proc.civ.

De la regula generală conform căreia executarea silită a titlurilor executorii se realizează numai prin intermediul executorilor judecătorești există două categorii de excepții: pe de o parte, executarea titlurilor care au ca obiect venituri datorate bugetului general consolidat^[5]

^[1] A se vedea I. LEȘ, *Competența executorului judecătoresc în viziunea Proiectului Codului de procedură civilă și a dreptului comunitar*, în R.R.E.S. nr. 1-2/2008.

^[2] Cu alte cuvinte, prin legi speciale ulterioare Codului de procedură civilă nu s-ar putea reglementa competența altor organe de executare pentru aducerea la îndeplinire a obligațiilor cuprinse în titlurile executorii.

^[3] Republicată în M. Of. nr. 738 din 20 octombrie 2011.

^[4] În acest sens, este de reținut că prin Legea nr. 287/2011 privind unele măsuri referitoare la organizarea activității de punere în executare a creanțelor aparținând instituțiilor de credit și instituțiilor financiare nebancale (publicată în M. Of. nr. 894 din 16 decembrie 2011), a fost desființată profesia de executor bancar (cu posibilitatea executorilor bancari de a deveni executori judecătorești, în condițiile art. 1 din Legea nr. 287/2011), cu efectul că, de la data intrării în vigoare a acestui act normativ, „...activitatea de punere în executare a titlurilor executorii aparținând instituțiilor de credit, altor entități care aparțin grupului acestora și care desfășoară activități financiare, instituțiilor financiare nebancale sau cooperativelor de credit se desfășoară numai de către executorii judecătorești competenți potrivit legii...”. Pentru detalii, a se vedea E. COTOI, *Legea nr. 287/2011 – un pas major spre plenitudinea de competență a executorilor judecătorești*, în R.R.E.S. nr. 1/2012, pp. 13-24. Cu privire la oportunitatea soluției legislative adoptate prin Legea nr. 287/2011, a se vedea V. MITEA, *Rolul executorului judecătoresc potrivit actualei reglementări a executării silite*, în I. DELEANU, V. MITEA, S. DELEANU, *Tratat...*, pp. 238-242.

^[5] Prin noțiunea de buget general consolidat se înțelege, potrivit art. 3 pct. 2 din Legea nr. 69/2010 a responsabilității fiscal bugetare (republicată în M. Of. nr. 330 din 14 mai 2015), „ansamblul bugetelor componente ale sistemului bugetar, incluzând bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetele fondurilor speciale, bugetul general centralizat al unităților administrativ-teritoriale, bugetul Trezoreriei Statului, bugetele instituțiilor publice autonome, bugetele instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din bugetul de stat, din bugetul asigurărilor sociale de stat și din bugetele fondurilor speciale, după caz, bugetele instituțiilor publice finanțate integral din venituri proprii, bugetul fondurilor provenite din credite externe contractate sau garantate de stat și ale căror rambursare, dobânzi și alte costuri se asigură din fonduri publice, bugetul fondurilor externe nerambursabile, precum și al altor entități clasificate în administrația publică, agregate, consolidate și ajustate conform Regulamentului (UE) nr. 549/2013 pentru a forma un întreg”. Pentru detalii, a se vedea I. LAZĂR, *Dreptul finanțelor publice, Vol. I, Drept bugetar*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, pp. 126-127.